จดหมายข่าว
สถาบันพระปกเกล้า
King Prajadhipok's Institute | www.kpi.ac.th

ISSN 0503-2080

สถาบันวิชาการชั้นนำด้านการพัฒนาประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และสันติวิธี เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ปีที่ 18 ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560

วันสันติภาพไทย
16 สิงหาคม 2560

วันสันติภาพไทย วันที่ระลึกถึงการประกาศจบสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองในประเทศไทย

.. หน้า 5

เด่นในฉบับ

"ต้นทุนทางปัญญา" ความรู้อันทรงคุณค่าจากการศึกษาดูงานของคณะนักศึกษา สสสส. 8 .. หน้า 3

สันติภาพโลกและสถานการณ์สันติภาพในสังคมไทย .. หน้า 6

ต่อยอด "ทุนทางสังคม" เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปัตตานี ..หน้า 9

August.indd 1 16/8/2560 11:20:02

จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า
King Prajadhipok's Institute Newsletter

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของสถาบัน
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทางคณะผู้จัดทำยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประโยชน์หรือน่าสนใจต่อสาธารณชนและขอสงวนสิทธิ์ในการสรุปย่อ ตัดทอน หรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ความเห็นและทัศนะในแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียน ซึ่งทางคณะผู้จัดทำและสถาบันพระปกเกล้าไม่จำเป็นจะต้องเห็นด้วยเสมอไป

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล
ดร. ถวิลวดี บุรีกุล
พลเอก เอกชัย ศรีวิลาศ
รองศาสตราจารย์ ดร. ปณิธาน วัฒนายากร
นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์
นางสาวสุพรรณี งามวุฒิกุล
นางกาญจนา ศรีปัดถา
นายณัฐพงศ์ รอดมี

บรรณาธิการ

ดร. สติธร ธนานิธิโชติ

กองบรรณาธิการ

นางสาวธีรพรรณ ใจมั่น
นางณัชชาภัทร อมรกุล
นายเมธัส อนุวัตรอุดม
นางสาววรรัตน์ ชัยชนะ
นางนราวรรณ อธิวาสนพงศ์
นางสาวชยานิษฐ์ ไกรจิรารุลักษณ์
นางระพีพรรณ ทิวสระแก้ว
นางสาวเกษณี ธนการศักดิ์
นายเกรียงเดช วัฒนะกุมาร
นายรัชช์ดลธ์ รัตนวิเชียร

ประสานงานการผลิต

นายฉัตรชัย วิยานนท์

ที่ตั้งสถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ 120 หมู่ 3 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 5 (โซนทิศใต้) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8181

เว็บไซต์ www.kpi.ac.th

สถาบันพระปกเกล้าเป็นสถาบันทางวิชาการแห่งชาติซึ่งเป็นนิติบุคคลอยู่ในกำกับดูแลของประธานรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น

พิมพ์ที่ บริษัท ซัน แพคเกจจิ้ง (2014) จำกัด

1510/10 ถนนประชาราษฎร์1 แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทรศัพท์ 0-2913-2080 โทรสาร 0-2913-2081

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ทรงเจริญพระชนมพรรษา 85 พรรษา 12 สิงหาคม 2560 ขอพระองค์ทรงพระเจริญ มีพระชนมพรรษายิ่งยืนนาน

นอกจากวันแม่แห่งชาตินี้ 12 สิงหาคม 2560 แล้ว หลายท่านอาจจะไม่ทราบว่าในเดือนนี้ยังมีวันสำคัญอีก 1 วัน ได้แก่ วันที่ 16 สิงหาคม ถือเป็น **"วันสันติภาพไทย"** ซึ่งก็อดที่จะชวนท่านผู้อ่านได้ระลึกในความเป็นกษัตริย์นักสันติวิธีของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ที่คณะราษฎรได้กระทำการปฏิวัติการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ซึ่งในขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จแปรพระราชฐานประทับ ณ วังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และภายหลังจากที่ได้ทรงทราบความเป็นไปแล้ว ทรงพระราชดำริว่ามีทางเลือกอยู่ 3 ทาง คือ "ทรงสู้" "ทรงหนี" หรือ "ทรงยอม" และจากความใน "บันทึกลับ" ที่เจ้าพระยามหิธร เสนาบดีกระทรวงมุรธาธร บันทึกไว้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า

"ถ้าจะหนีก็มีเวลาตั้ง 24 ชั่วโมง พอหนีได้ จะสู้ก็ยังมีกำลังทหารทางหัวเมือง แต่ทรงพระราชดำริว่า ถ้าหนีจะร้ายใหญ่ อาจฆ่ากันตายและร้ายแก่พระราชวงศ์ การจะต่อสู้ก็ไม่อยากจะทำ จึงได้ทรงรับโดยไม่อยากให้เสียเลือดเนื้อ"

พระองค์ทรงยึดมั่นในแนวทางสันติวิธี ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเสียสละพระราชอำนาจในการปกครองคืนให้แก่ราษฎร เพื่อหลีกเลี่ยงการเสียเลือดเนื้อของคนไทยด้วยกัน ทรงเสียสละเรื่องส่วนพระองค์ เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศชาติและประชาชน ทรงเป็นแบบอย่างให้อนุชนรุ่นหลังได้น้อมนำพระราชจริยวัตรและพระราชดำรัสมาประพฤติปฏิบัติตาม และ "เรา" ทั้งหลายก็ควรดำรงตนบนวิถีแห่งสันติวิธียึดมั่นในสันติภาพ และศรัทธาในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อร่วมกันสร้างสังคมสันติสุขให้บังเกิดในสังคมไทย

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

“ต้นทุนทางปัญญา”

ความรู้อันทรงคุณค่าจากการศึกษาดูงานของ คณะนักศึกษา สสสส.8

วรรัตน์ ชัยชนะ*

“ต้นทุนทางปัญญา” เป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าต้นทุนของเครือข่ายความรู้และทุนรอนที่สนับสนุนให้การพัฒนาเป็นที่ประจักษ์ หลักสำคัญ คือ การบริหารจัดการความขัดแย้งอันนำไปสู่การเสริมสร้างสังคมสันติสุข โดยใช้แนวทางการรับฟังความคิดเห็นกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนในชุมชน ที่มองว่า คุณภาพชีวิต คือ การที่มนุษย์ได้บริโภคอาหารปลอดสารพิษที่ผลิตขึ้นเอง นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของชีวิตต้นไม้ที่อดทนต่อสภาวะแวดล้อมต่างๆ โดยไม่ย่อท้อต่อการดำรงชีวิต และเป็นองค์ประกอบหลักในระบบนิเวศที่สำคัญ จากแนวคิดดังกล่าว คือ สิ่งสำคัญที่ค้นพบว่า การเรียนรู้จากแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เห็นมิติของการพัฒนาแบบองค์รวมมากขึ้น โดยใส่ใจความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งคุณภาพชีวิต การอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการสร้างสันติภาพเชิงบวก

“ว่าด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดย ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤทธิ์ ณ มหาชีวาลัยอีสาน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสาระสำคัญทำให้เห็นแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยท่านได้ถ่ายทอดความเป็นมาของต้นทุนสำคัญ คือ การเริ่มต้นที่ใช้ทุนใจ และทุนกาย

อีกหนึ่งเวที คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “ว่าด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดย ครูบาคำเดื่อง ภาษี อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ ปราชญ์ชาวบ้านผู้ผลักดันแนวคิดเกษตรพอเพียง สอนให้เลี้ยงชีพด้วยการอยู่กับธรรมชาติอย่างมีความสุข โดยใช้การเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งนี้ ครูบาคำเดื่องยังแนะนำว่าให้มองที่จุดเล็กๆ คือ ตัวเราก่อน แล้วค่อยขยายไปสู่สิ่งที่ใหญ่กว่า โดยยึดหลักการจัดการในพื้นที่ เพื่อประยุกต์ใช้หลายรูปแบบ เป็นไปอย่างเกื้อกูล สมดุล และพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยอาศัยธรรมะ รวมทั้งการนำระบบการตลาดแบบพอเพียงมาใช้ และสิ่งที่สำคัญ คือ การเข้าใจตนเอง เข้าใจคนอื่น เข้าใจโลก และธรรมะของพระพุทธเจ้า

กิจกรรมดังกล่าวเป็นการศึกษาดูงานในหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่นที่ 8 (สสสส. 8) โดย สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล ซึ่งนักศึกษาได้ลงพื้นที่ภาคตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มจังหวัดปราจีนบุรี สระแก้ว บุรีรัมย์ นครราชสีมา ลพบุรี และเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ว่าด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการหาทุนทางสังคมในชุมชน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการเกษตรแบบผสมผสาน โดยประยุกต์ให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

[1] พนักงานสื่อสารองค์กรฯ ชำนาญการ สถาบันพระปกเกล้า

ส่อง สันติภาพไทย ผ่านดัชนีสันติภาพโลก

ดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) จัดทำขึ้นเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา โดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace: IEP) ออสเตรเลีย มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดและเปรียบเทียบระดับความสงบสุขของประเทศต่างๆ รวมจำนวน 163 ประเทศ โดยในแต่ละปีจะเสนอข้อมูลให้เห็นว่าประเทศต่างๆ ทั้งหมดมีค่าคะแนนความมีสันติภาพเท่าใด และหากประเทศใดมีค่าคะแนนสถานะที่ต่ำก็เป็นสิ่งสะท้อนว่าประเทศนั้นๆ มีสันติภาพสูง

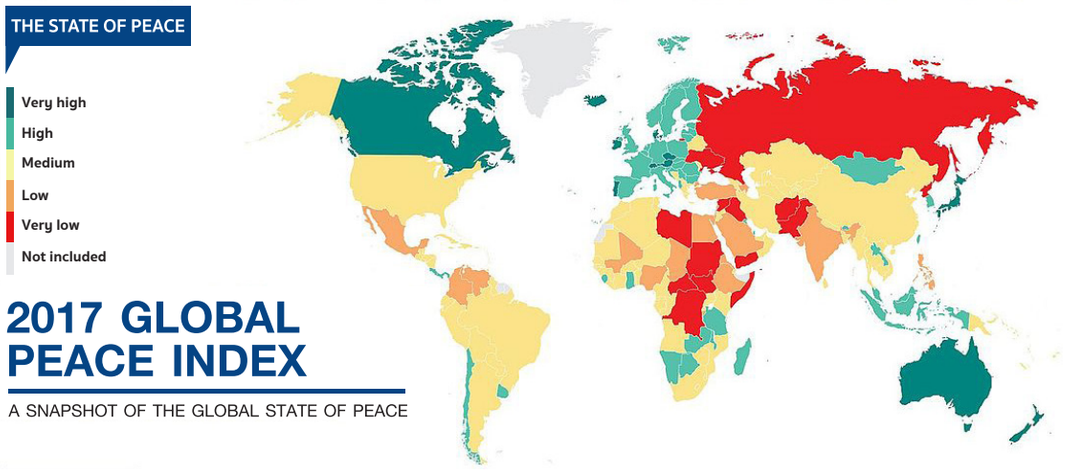

จากดัชนีสันติภาพโลก สามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความขัดแย้งภายในและระหว่างประเทศ 2) ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม 3) ด้านการทหาร สถาบันเศรษฐศาสตร์ฯ จะจัดสถานะของสันติภาพเป็น 5 กลุ่ม ตั้งแต่สันติภาพสูงมากไปจนถึงสันติภาพต่ำมาก สำหรับประเทศไทยใน พ.ศ. 2560 สถานะของสันติภาพอยู่ในระดับ 3 หมายถึงอยู่ในกลุ่มสถานะในระดับกลาง และอยู่ในอันดับที่ 120 จาก 163 ประเทศ หากจะย้อนพิจารณาว่า ค่าคะแนนสถานะของประเทศไทยเป็นอย่างไร ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จะพบว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่มีสันติภาพมากยิ่งขึ้น เพราะจากอันดับที่ 125 จาก 163 ประเทศ ด้วยค่าคะแนน 2.31 ใน พ.ศ. 2559 ประเทศไทยขยับขึ้นเป็นอันดับที่ 120 ด้วยค่าคะแนน 2.28 ใน พ.ศ. 2560 (รายละเอียดเพิ่มเติมในรูปด้านขวา)

สำหรับ 5 ประเทศแรกที่ขึ้นชื่อว่ามีสถานะสันติภาพสูง ได้แก่ ไอซ์แลนด์ นิวซีแลนด์ โปรตุเกส ออสเตรีย เดนมาร์ก ส่วนประเทศที่มีสันติภาพน้อยที่สุด ได้แก่ ซีเรีย อัฟกานิสถาน อิรัก เซาท์ซูดาน และเยเมน[1]

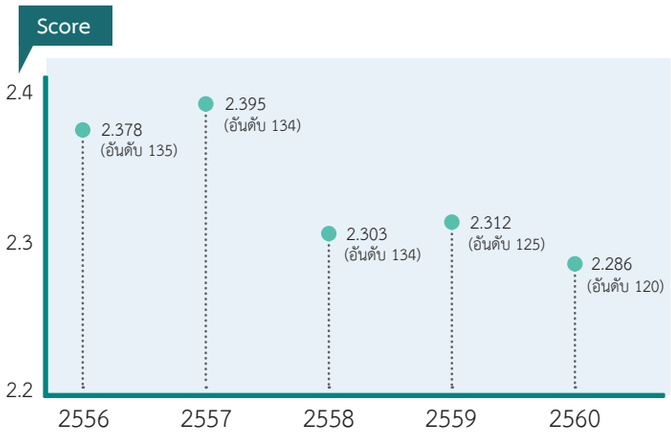

แสดงค่าคะแนนสถานะสันติภาพและอันดับสันติภาพของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2556 - 2560

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในทางสถิติประเทศไทยมีสันติภาพเพิ่มมากขึ้น แต่วันนี้ นาทีนี้ และขณะนี้ประเด็นเรื่อง “สันติภาพ” “สันติสุข” “ความปรองดอง” เป็นเรื่องที่สังคมไทยต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยทุกฝ่ายต้องช่วยกันเสริมสร้างบรรยากาศแห่งสันติภาพให้งดงามร่วมกัน

[1] ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ Global Peace Index 2017 ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ https://en.wikipedia.org/wiki/Global_Peace_Index#/media/File:GPI_2017.jpg

วันสันติภาพไทย 16 สิงหาคม

ณัชชากัทร อมรกุล*

ในเดือนสิงหาคมนี้ มีวันสำคัญวันหนึ่ง คือ วันที่ 16 สิงหาคม เป็น **"วันสันติภาพไทย"** ซึ่งเป็นวันที่ระลึกถึงการประกาศจบสิ้นสงครามโลกครั้งที่สองในประเทศไทย

สงครามโลกครั้งที่สองเป็นสงครามใหญ่ที่สุดที่มนุษย์เคยบันทึกไว้ โดยประเทศส่วนใหญ่ในโลก รวมทั้งมหาอำนาจทั้งหมดเข้าร่วมสงคราม ซึ่งแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ **ฝ่ายสัมพันธมิตรและฝ่ายอักษะ** เป็นสงครามที่ใช้เงินทุนและเทคโนโลยีมากที่สุด และมีความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุดในประวัติศาสตร์เท่าที่เคยได้มีการบันทึกมา สงครามครั้งนี้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2488 จากที่เยอรมนีและญี่ปุ่นยอมแพ้สงครามอย่างเป็นทางการ

สำหรับประเทศไทย แม้ไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มสงคราม แต่นับว่าถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องในสงครามนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยประเทศไทยได้ประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485

ในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 นายปรีดี พนมยงค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ 8 ได้ออกประกาศสันติภาพในพระปรมาภิไธยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ให้การประกาศสงครามในปี พ.ศ. 2485 เป็นโมฆะ เนื่องจากเป็นการกระทำอันขัดต่อเจตจำนงของประชาชนและขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ดังกล่าวให้เป็นบทเรียนอันมีค่าของปวงชนชาวไทย และเป็นวันที่รำลึกถึงวีรกรรมกู้ชาติของขบวนการเสรีไทย ในปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลไทย จึงประกาศให้วันที่ 16 สิงหาคมของทุกปี เป็นวันแห่งสันติภาพ โดยให้เป็นวันสำคัญของไทยประเภทที่ไม่ใช่วันหยุดราชการ

ศัพท์การเมือง — เสรีไทย

ณัชชากัทร อมรกุล*

"เสรีไทย" คือ ขบวนการใต้ดินของคนไทยที่เข้าร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มีผู้นำ คือ นายปรีดี พนมยงค์ และ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช โดยได้ทำกิจกรรมทางการทหารและการทูตเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น

ขบวนการ "เสรีไทย" ก่อกำเนิดขึ้นหลังจากที่กองทัพญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทย ซึ่งแม้ว่าในระยะแรกทั้งกองทัพและประชาชนจะได้ต่อสู้กับกองทัพญี่ปุ่นอย่างกล้าหาญ แต่รัฐบาลในขณะนั้นเล็งเห็นว่าอย่างไรเสียคงไม่สามารถรบสู้กับญี่ปุ่นได้ จึงได้ประกาศหยุดยิงและขอเข้าร่วมเป็นมิตรกับญี่ปุ่น ในที่สุดก็ประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร แต่นายปรีดี ซึ่งในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังไม่เห็นด้วย และรวบรวมบุคคลที่วางใจได้จัดตั้ง **"องค์กรต่อต้านญี่ปุ่น"** ขึ้น

เมื่อรัฐบาลประกาศเป็นมิตรกับญี่ปุ่น จึงได้ประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร แต่ในสหรัฐอเมริกานั้น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ได้เข้าพบรัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ และแจ้งว่าข้าราชการสถานทูตไทยทั้งหมดตกลงใจที่จะไม่ขึ้นกับรัฐบาลไทย และขอช่วยสหรัฐในการทำสงคราม ส่วนในอังกฤษ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัฒน์ พระเชษฐา ทรงสนพระทัยที่จะร่วมขบวนการเสรีไทยด้วย

ในประเทศไทยผู้คนจากหลากหลายอาชีพต่างเข้ามาร่วมในขบวนการ รวมทั้งผู้แทนราษฎรหลายจังหวัดก็จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นในจังหวัดของตน เช่นเดียวกับนายทหารชั้นผู้ใหญ่ทั้งสามเหล่าทัพ ต่างร่วมปฏิบัติการกับเสรีไทย

ถึงแม้ว่าในที่สุดแล้วขบวนการเสรีไทยจะไม่ได้รบกับญี่ปุ่นเพราะญี่ปุ่นประกาศแพ้สงครามไปก่อน แต่เจตจำนงที่กล้าหาญและเข้มแข็ง การทำกิจกรรมต่างๆ ที่ห้าวหาญและเสี่ยงชีวิต รวมทั้งความสามารถทางการทูตที่เยี่ยมยอด ทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกอยู่ในสถานภาพของผู้แพ้สงคราม กองทัพไม่ต้องวางอาวุธ และเมืองไทยไม่ต้องถูกยึดครอง

* นักวิชาการผู้ชำนาญการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า

ดัชนีสันติภาพ
ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย

ชลัท ประเทืองรัตนา*

คำว่า **"สันติภาพ" (Peace)** ในโลกมีการนิยามแตกต่างกันไป คำนิยามที่ใช้กันมากคือ ปราศจากสงคราม ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวสามารถสัมผัสหรือมองเห็นได้อย่างชัดเจน แต่คำนิยามนี้ยังไม่ครอบคลุมถึงความหมายที่แท้จริงของคำว่าสันติภาพ เนื่องจากสันติภาพเป็นสภาวะที่มากกว่าการไม่มีการสู้รบเท่านั้น แต่ยังรวมถึง ความหมายกว้างที่ครอบคลุมถึงทัศนคติและความคิดเห็นของคนที่ไม่เน้นความเกลียดชังซึ่งกันและกัน รวมถึงสถาบัน กลไกและโครงสร้างในสังคม ที่ไม่ตัดสินใจรวมศูนย์อำนาจ อันจะส่งผลให้สังคมเกิดสันติภาพได้

คนทำงานด้านสันติภาพเห็นตรงกันว่า **สันติภาพ** เป็นสิ่งที่ทุกสังคมพึงประสงค์ ความรุนแรงเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา และต้องหาทางในการจัดการกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นรวมถึงหาทางป้องกันมิให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น แนวทางในการป้องกันสงคราม/ความรุนแรงระหว่างประเทศและภายในประเทศมีหลายแนวทาง แนวทางหนึ่ง คือ **การเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning)** สามารถกระทำได้โดย 1) ระบุประเภทและตำแหน่งของความขัดแย้งที่จะกลายเป็นความรุนแรง 2) ตรวจสอบและประเมินว่าใกล้แค่ไหนที่จะนำไปสู่ความรุนแรง การเตือนภัยล่วงหน้าจะเป็นการทำงานที่เน้นข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการใช้สถิติเข้ามาในการจัดระบบข้อมูล รวมถึงหาสาเหตุของความขัดแย้งดังกล่าว และหาผู้ที่มีศักยภาพในการป้องกันและจัดการกับปัญหานั้นได้ การทราบถึงข้อมูลดังกล่าวอย่างเพียงพอจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเที่ยงตรงและทันเวลา ภายใต้หลักความมีเหตุผลมิใช่การใช้ความรู้สึกหรืออารมณ์ในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น

ในต่างประเทศมีการสร้างฐานข้อมูลด้านสันติภาพไว้อย่างเป็นระบบหลายฐานข้อมูล ฐานข้อมูลตัวชี้วัดในระดับโลกที่ได้รับการยอมรับและอ้างอิงมากที่สุดฐานข้อมูลหนึ่ง คือ รายงานของสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace-IEP) ซึ่งดำเนินการมาครบรอบ 10 ปี และแยกรายงานเป็น 2 เล่ม คือ รายงานดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) นำเสนอดัชนีสันติภาพเชิงลบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1. ความขัดแย้งภายในและระหว่างประเทศที่ยังดำรงอยู่ 2. ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม 3. การทหาร และรายงานดัชนีสันติภาพเชิงบวก (อยู่เย็นเป็นสุข) ได้มีการจัดทำตัวชี้วัดเป็น 8 ด้านหลัก ประกอบด้วย 1. รัฐบาลที่ทำหน้าที่ดี 2. สภาพแวดล้อมทางธุรกิจดี 3. การกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม 4. การยอมรับในสิทธิของคนอื่น 5. ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน 6. การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสาร 7. ระดับของทุนทางมนุษย์ 8. การคอร์รัปชันระดับต่ำ

จากนิยามของสันติภาพเชิงลบและสันติภาพเชิงบวกที่กล่าวมา ทำให้ได้ทราบว่าการศึกษาเรื่องสันติภาพ ควรศึกษามากกว่าประเด็นการไม่มีสงครามเท่านั้น โดยควรศึกษาครอบคลุมถึงคำว่า สิทธิ เสรีภาพ นิติธรรม/นิติรัฐ ความเป็นธรรม ความปรองดอง ความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น การพัฒนามนุษย์และการคอร์รัปชัน ดังนั้น **การพิจารณาคัดเลือกตัวชี้วัดด้านสันติภาพที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย**นอกจากการศึกษาเอกสารของสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพแล้ว ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศนับว่ามีความสำคัญ เช่น ดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ ของ World Justice Project ดัชนีชี้วัดความปรองดองของแอฟริกาใต้ของ IJR เอกสารเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development Goals (SDGs) ของสหประชาชาติ และดัชนีชี้วัดด้านสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

* นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

หลังจากที่ได้รวบรวมตัวชี้วัดจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่กล่าวมา และได้มีการนำตัวชี้วัดที่รวบรวมได้ไปจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทำให้ได้ตัวชี้วัดเบื้องต้นที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยภายใต้บริบทของประชาธิปไตย ดังนี้

1	2	3	4
ไม่มี**ความรุนแรง** ทางกายภาพ	ความ**ปลอดภัย**และ ความมั่นคงในสังคม	การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย/ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ/ การ**เคารพสิทธิมนุษยชน**	มีความ**เหลื่อมล้ำ**ในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม

องค์ประกอบตัวชี้วัดด้านสันติภาพที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย
ที่มา : ประมวลจากเอกสารตัวชี้วัดด้านสันติภาพทั้งในและต่างประเทศ

ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ

ประเมินความขัดแย้ง และความรุนแรงทั้งในประดับประเทศ ในระดับชุมชนและครอบครัว โดยเก็บข้อมูลจากทั้งข้อมูลสถิติจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ จำนวนผู้เสียชีวิต จำนวนผู้บาดเจ็บ ระยะเวลาของความขัดแย้ง รวมถึงการประเมินประสบการณ์ความรุนแรงและความคิดเห็นจากประชาชน

ความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม

ประเมินความปลอดภัยและความมั่นคงในสังคม โดยเก็บข้อมูลจากสถิติจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ จำนวนของการฆาตกรรม (ระหว่างบุคคล รวมทารก จำนวนของประชากรในเรือนจำ จำนวนเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวนของผู้นำศาสนา และจำนวนคดีเพศและทำร้ายร่างกาย (สถิติการรับแจ้งเหตุ)

การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย/การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน

ประเมินมุมมองของประชาชนต่อการยอมรับความแตกต่างหลากหลาย/การไม่ถูกเลือกปฏิบัติ/การเคารพสิทธิมนุษยชน โดยวัดมุมมองต่อการยอมรับให้กลุ่มที่ตนเองไม่ชอบนั้นมีเสรีภาพในการแสดงออก มุมมองต่อการกีดกันทางสังคม (การเลือกปฏิบัติ) ด้วยเหตุทางเชื้อชาติ,อุดมการณ์ทางการเมือง, เพศหญิงชาย และเพศทางเลือก มุมมองต่อการการกีดกันทางเศรษฐกิจ (เลือกปฏิบัติ) ทางฐานะ รายได้ มุมมองต่อเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง และมุมมองต่อการใช้สื่อกับการกระตุ้นให้เกิดความรุนแรง

มีความเหลื่อมล้ำในสังคมน้อยและมีการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม

ประเมินความเหลื่อมล้ำในสังคมและการกระจายทรัพยากรที่เป็นธรรม โดยเก็บข้อมูลจากการวัดความเห็นในด้านมุมมองต่อความเหลื่อมล้ำในสังคม รวมถึงการเก็บข้อมูลสถิติจากหน่วยงานต่างๆ อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินการเงิน ความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

ตัวชี้วัดดังกล่าวมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ กล่าวคือ การนิยามสันติภาพที่มีขอบเขตกว้างขวางไปไกลกว่าไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ ทำให้การทบทวนวรรณกรรมมีขอบเขตที่ขยายไปถึงมิติความเป็นธรรมในสังคม การเคารพสิทธิมนุษยชน ความมั่นคงปลอดภัยในสังคม วรรณกรรมที่ทำการศึกษาจึงอาจยังไม่ครอบคลุมงานที่เกี่ยวข้องกับดัชนีและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เนื่องจากดัชนีในโลกนี้มีเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ จำนวนตัวชี้วัดที่ได้ศึกษาทั้งในและต่างประเทศทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีจำนวนนับร้อยตัวชี้วัด การคัดเลือกตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยจึงมีความสลับซับซ้อนและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

[1] เปรียบเทียบโดยรวบรวมข้อมูลจาก Institute for Economics and Peace

การประเมินการดำเนินงานตามแนวทาง

การปฏิรูปประเทศไทย

กรณีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ผศ.ดร. ปรีชญาณ์ นักฟ้อน, 2560. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า (232 หน้า, 220 บาท)

การศึกษาเพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงาน (Process Evaluation) ของคณะกรรมาธิการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (สภาปฏิรูปแห่งชาติ) ในช่วงระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (6 ตุลาคม พ.ศ. 2557 - 6 กันยายน พ.ศ. 2558) โดยพิจารณา 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การรับรู้และมุมมองต่อบทบาทของคณะกรรมาธิการฯ, แนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการฯ และทัศนคติและความพึงพอใจต่อการดำเนินงานทั้งในส่วนของคณะกรรมาธิการเอง และบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก รวมทั้งพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงสอดคล้องของข้อเสนอแนะ ด้านการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของคณะกรรมาธิการฯ กับข้อเสนอแนะจากหน่วยงานหรือสถาบันอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสำรวจเอกสาร (Documentary Survey) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากคณะกรรมาธิการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (สภาปฏิรูปแห่งชาติ)

ผลการประเมินสามารถสรุปได้เป็น 2 ส่วน คือ

1) ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงาน พบว่า คณะกรรมาธิการฯ มองบทบาทตนเองว่าเป็น “ผู้รวบรวมข้อมูลและจัดทำข้อเสนอการปฏิรูป” ซึ่งเปรียบเสมือน “ฝ่ายวิชาการ” ของรัฐบาล แต่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดของขอบเขตการทำงานของคณะกรรมาธิการแต่ละชุดที่ชัดเจน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นการเรียนรู้และกำหนดแนวทางการดำเนินงานไปพร้อมกับการ ‘ปฏิบัติงาน’ (Learning by Doing) ซึ่งคณะกรรมาธิการฯ ถูกคาดหวังให้ดำเนินงานใน **‘บทบาททางด้านวิชาการ’** (Academic Role) และด้วยที่มาของการสรรหาคณะกรรมาธิการส่งผลให้คณะกรรมาธิการฯ ส่วนใหญ่ยังขาด **‘ทักษะทางด้านวิชาการ’** (Academic Skill) ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมาธิการฯ รวมทั้งอาจยังขาดความเข้าใจบทบาทที่แท้จริงของตนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2) ความเชื่อมโยงสอดคล้องระหว่างข้อเสนอของคณะกรรมาธิการฯ และหน่วยงานอื่น พบว่า มีประเด็นที่ให้ความสำคัญตรงกัน 2 ประเด็น ได้แก่ เรื่องการปฏิรูปกฎหมาย และการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเมื่อนำผลการประเมินมาพิจารณาโดยใช้ **‘ตัวแบบตรรกะ’** (Logic Model) เพื่อวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วนหลักของการดำเนินงานตามนโยบายหรือแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย กรณีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย กรณีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในส่วนของคณะกรรมาธิการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาปฏิรูปแห่งชาติที่ผ่านมานั้น ยังขาดการออกแบบกระบวนการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ประกอบกับมีข้อจำกัดในการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่งผลให้การดำเนินงานตามแนวทางที่กำหนดไว้ยังไม่สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่แท้จริงในด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้และส่งผลให้ข้อเสนอดังกล่าวอาจยังไม่ใช่แนวทางการปฏิรูปที่สมบูรณ์ที่สามารถนำไปสู่ผลการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยตามความคาดหวังของสังคมได้อย่างแท้จริง

ต่อยอด “ทุนทางสังคม”

เสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปัตตานี

วรรัตน์ ชัยชนะ*

“ทุนทางสังคม” หมายถึง ผลรวมของสิ่งดีงามต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม จากการสั่งสมและต่อยอด รวมถึงการรวมตัวของคนที่มีคุณภาพเพื่อสร้างประโยชน์ส่วนรวมบนพื้นฐานของความไว้วางใจ สายใยแห่งความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงาม ตลอดจนการมีองค์ความรู้และภูมิปัญญา รวมทั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นในสังคม

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า เล็งเห็นความสำคัญของ “ทุนทางสังคม” และกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน จึงร่วมกับวิทยาลัยอิสลามยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ-UNDP จัดทำโครงการวิจัยค้นหาทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย โดยเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2558 ส่วนในปี 2560 เป็นการดำเนินโครงการในระยะที่ 2 เป็นการนำกระบวนการต้นแบบในเรื่องการค้นหาทุนทางสังคมและการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณ โดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่อง 3 แห่ง ในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ องค์การบริหารส่วนตำบลตาแกะ อำเภอยะหริ่ง และเทศบาลตำบลพ่อมิ่ง อำเภอปะนาเระ

ผลจากการดำเนินโครงการ สรุปได้ว่า พื้นที่เป้าหมายทั้งสามแห่งสามารถดำเนินการค้นหาทุนทางสังคมด้วยตนเองได้ โดยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การระดมความคิดเห็นเพื่อค้นหาทุนทางสังคม การกำหนดแนวทางการค้นหาทุนทางสังคมของพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถาม การทดลองใช้แบบสอบถามและพัฒนาทักษะของผู้สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล และการวางแผนและการลงพื้นที่เพื่อค้นหาทุนทางสังคม นอกจากนี้ พื้นที่เป้าหมายทั้งสามแห่งยังสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณโดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐานได้ โดยมีการดำเนินการใน 4 ขั้นตอน คือ การทบทวนผลการค้นหาทุนทางสังคม การมองภาพสถานการณ์อดีตและปัจจุบันเพื่อหาสิ่งมุ่งหวังในอนาคต การจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณแบบมีส่วนร่วม และการเขียนข้อเสนอโครงการจากแผนพัฒนา

บทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินโครงการยืนยันว่าความเข้าใจในเรื่องทุนทางสังคมและการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมที่ชุมชนมีอยู่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลของพื้นที่หรือชุมชนในการจัดแผนการพัฒนาและงบประมาณนั้นจำเป็นต้องมีแนวทางและวิธีการใช้ที่เป็นระบบ เน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

[1] พนักงานสื่อสารองค์กรฯ ชำนาญการ สถาบันพระปกเกล้า

พิธีเปิดหลักสูตร **ความรู้ทางการเมืองการปกครองฯ** สำหรับนักสื่อสารมวลชน รุ่นที่ 2

วันที่ 30 มิถุนายน 2560 สถาบันพระปกเกล้า จัดพิธีเปิดการศึกษาอบรมหลักสูตรวุฒิบัตรความรู้ทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับนักสื่อสารมวลชน รุ่นที่ 2 เนื่องด้วยสถาบันพระปกเกล้า เล็งเห็นความสำคัญของนักสื่อสารมวลชน ในฐานะสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน นักสื่อสารมวลชน จึงควรได้รับองค์ความรู้ด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและชัดเจน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพการทำงานของสื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนการขยายเครือข่ายความร่วมมือทางการสื่อสาร โดยได้รับเกียรติจาก รศ. วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวเปิดการศึกษาอบรม ความตอนหนึ่งว่า **“สื่อมวลชนถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง มีหน้าที่ในการบอกเล่า ความจริงสู่สาธารณะ ข้อมูลข่าวสารจากนักสื่อสารมวลชนจึงมีความสำคัญ จึงควรได้รับองค์ความรู้ที่ถูกต้องเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป”** และบรรยายพิเศษ หัวข้อ ฉากทัศน์ใหม่ประเทศไทยและบทบาทของสื่อกับการสร้างสรรค์สังคม แก่ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม นอกจากนี้ นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ฐานะประธานหลักสูตร บรรยายแนะนำภาพรวม และชี้แจงเรื่องการปฏิบัติตนระหว่างการศึกษาอบรม ทั้งนี้ หลักสูตรดังกล่าวมีผู้เข้ารับการศึกษาอบรม จำนวน 47 ราย

เปิดรับสมัครผู้สนใจเข้าศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตร

ไทยกับประชาคมอาเซียน

ในเศรษฐกิจการเมืองโลก รุ่นที่ 8

รับสมัครตั้งแต่บัดนี้ - 18 กันยายน 2560

การยื่นใบสมัคร

กรุณาส่งใบสมัครพร้อมเอกสารประกอบการสมัครที่สมบูรณ์ครบถ้วน มายังสถาบันพระปกเกล้าด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ ตามวัน เวลาที่กำหนด ไม่รับการสมัครทางโทรสาร หรือ E-mail

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง

โทรศัพท์: 0-2141-9587, 0-2141-9585 (สุรีย์พร, วงศกร) / www.kpi.ac.th

การสืบสานและริเริ่ม พระราชไมตรีกับยุโรป ในสมัยรัชกาลที่ 7

รศ. ม.ร.ว.พฤทธิสาณ ชุมพล

พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกันจัดงานสัมมนาพระปกเกล้าศึกษาขึ้น ณ เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2560 ห้อง 105 อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การสัมมนานั้น แน่นด้วยเนื้อหาทางวิชาการและเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้าน “พระปกเกล้าศึกษา” โดย อาจารย์สุภาพร โพธิ์แก้ว รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สถาบันเอเชียศึกษา ได้กล่าวต้อนรับและเปิดการสัมมนาวิชาการ นางกาญจนา ศรีปัดถา ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานและมอบของที่ระลึกแก่วิทยากร ซึ่งมี รศ. ม.ร.ว. พฤทธิสาณ ชุมพล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิประชาธิปก - รำไพพรรณี เป็นผู้ดำเนินรายการ

ผศ. ดร. ธีระ นุชเปี่ยม จากสถาบันเอเชียศึกษาปูพื้นฐานความรู้เรื่องการต่างประเทศของสยามในสมัยรัชกาลที่ 7 ซึ่ง ผศ. ดร. ธีระ เน้นว่าเป็นการแสดงตัวตนใหม่ของสยามในเวทีความร่วมมือพหุภาคีของสันนิบาตชาติที่สยามในฐานะฝ่ายชนะสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นผู้ร่วมจัดตั้ง เพื่อหาทางให้โลกมีสันติภาพ แม้ว่าในฐานะประเทศเล็กๆ เราเปรียบเสมือน “งูในอุโมงค์” คือ มีทางเลือกน้อย แต่ก็พอขยับหรือยืดหยุ่นได้บ้าง มีอานิสงส์ต่อการแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคกับประเทศมหาอำนาจเสร็จสิ้นเมื่อขึ้นรัชสมัยรัชกาลที่ 7 และการพัฒนาประเทศ อาทิ การปรับปรุงด้านการสาธารณสุข และการจัดการกับปัญหาเรื่องฝิ่น

จากนั้น **ศ. ดร. พรสรรค์ วัฒนางกูร** อดีตอาจารย์คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาวรรณคดี และวัฒนธรรมเยอรมัน ได้นำเสนอผลงานวิจัยของท่านที่ทำให้พิพิธภัณฑ์ฯ เรื่อง **“การเสด็จประพาสยุโรปของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2476 - 2477”** เนื้อหาครอบคลุมทั้งการเตรียมการเสด็จฯ รวมทั้งการที่รัฐบาลคณะราษฎรเปลี่ยนใจไม่อยากให้เสด็จฯ แต่เหตุการณ์กลับเป็นว่าทุกประเทศในยุโรป จัดการรับเสด็จฯ อย่างสมพระเกียรติในทุกประเทศที่เสด็จฯ ส่วนพระราชกรณียกิจทั้งที่เป็นทางการกึ่งทางการ และเป็นการส่วนพระองค์นั้น นอกจากการผ่าตัดพระเนตรและพระทนต์แล้ว ซึ่งน่าสนใจว่าได้มีพระราชปฏิสันถารกับบุคคลหลากหลาย ทั้งปัญญาชน สื่อมวลชน และได้ใส่พระราชหฤทัยทอดพระเนตรกิจการต่างๆ ทั้งด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การแพทย์การพยาบาล และการศึกษา เป็นต้น เสมือนว่า มีพระราชประสงค์จะให้เกิดการประยุกต์ใช้ในสยาม

ศ. ดร. พรสรรค์ เห็นว่า แม้ว่าหลังจากเสร็จสิ้นพระราชกรณียกิจเสด็จประพาสแล้วหลายเดือนได้ทรงสละราชสมบัติก็ตาม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ยังไม่ได้ตัดสินพระราชหฤทัยแน่วแน่ตั้งแต่เมื่อเสด็จฯ ออกไปว่าจะทรงทำเช่นนั้น หากแต่ความเปลี่ยนแปลงในวิธีการปกครองของรัฐบาลในประเทศไปในทางที่ขัดต่อหลักนิติธรรมและประชาธิปไตย ได้ทำให้ทรงตัดสินพระราชหฤทัยในท้ายที่สุด

นางฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร นักวิชาการพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสนองานวิจัยเกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ยุโรปในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทางพิพิธภัณฑ์ฯ เก็บรักษาไว้ในปัจจุบัน 9 ประเทศ โดยทราบว่าเป็นของประเทศใดบ้าง คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สวีเดน เบลเยียม อิตาลี โมนาโก เชโกสโลวาเกีย และฮังการี ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเมื่อใด และน่าสนใจอย่างไรในเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะและประวัติศาสตร์ยุโรป นับเป็นการทำให้เรื่องราวของการประพาส มีสีสันจับต้องได้มากขึ้น

ในช่วงท้าย **ดร. เตช บุนนาค** ผู้ช่วยเลขาธิการสภากาชาดไทยฝ่ายบริหาร นักประวัติศาสตร์ผู้มีประสบการณ์สูงในกระทรวงการต่างประเทศได้เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่าช่วงนั้นเป็นช่วงที่ต้องถือว่าสยามอยู่ในฐานะที่ดีกว่าดินแดนเพื่อนบ้านที่ยังเป็นอาณานิคม ทั้งท่านและ รศ. ม.ร.ว. พฤทธิสาณ ได้เสนอความคิดเห็นอื่นๆ เพิ่มเติมในรายละเอียด

ชั้นหนังสือ...
คอลัมน์สำหรับคนรักการอ่าน
หนังสือคัดสรรแล้วสำหรับคุณ...

แนะนำหนังสือโดย เอกวีร์ มีสุข

อัตลักษณ์และความรุนแรง: ภาพลวงของชะตาลิขิต

อมาตยา เซน (Amartya Sen), 2555, สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

หนังสือเล่มนี้ได้ตั้งข้อสังเกตต่อการมีอัตลักษณ์ร่วมกับผู้อื่นของมนุษย์ของอมาตยา เซน ว่ามักถูกนิยามอย่างเหมารวมจน “สามารถจัดประเภทได้แบบเดียวตามระบบการแบ่งฝ่ายเชิงเดี่ยวที่ครอบคลุมไปหมด” ผ่านการจัดรูปแบบ และแนวทางของอารยธรรมหรือศาสนาที่มนุษย์ผู้นั้นสังกัดอย่างแยกโดดและชัดเจน ทำให้คนจำนวนมากเกิดความเข้าใจผิดในการพินิจถึงอัตลักษณ์ของผู้อื่นและนำไปสู่ความรุนแรงจากการพิจารณาแง่มุมทางอัตลักษณ์ต่อกลุ่มทางศาสนาและชาติพันธุ์บางกลุ่มเพียงด้านเดียวอย่างสุดโต่ง เช่นเดียวกับการพัฒนาทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ก็มักพิจารณาถึงอัตลักษณ์เชิงเดี่ยวอย่างตายตัว อาทิ ทฤษฎีการปะทะระหว่างอารยธรรมในหนังสือการปะทะระหว่างอารยธรรมและการสร้างระเบียบโลกขึ้นใหม่ (The Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order) ของซามูเอล ฮันติงตัน ที่เปรียบเทียบความขัดแย้งของอารยธรรมตะวันตก อารยธรรมอิสลาม อารยธรรมฮินดู อารยธรรมพุทธ และอารยธรรมอื่นๆ

โดยเสนอว่า เราต้องพิจารณาเสียใหม่ว่าชีวิตของมนุษย์สามารถเป็นสมาชิกของกลุ่มทางอัตลักษณ์ ได้หลายกลุ่มโดยไม่มีข้อขัดแย้งใดๆ ดังที่ผู้เขียนยกตัวอย่างว่า “บุคคลคนเดียวกันสามารถเป็นได้ทั้งพลเมืองอเมริกัน มีต้นกำเนิดจากคาริบเบียน มีบรรพบุรุษเป็นแอฟริกัน เป็นคริสเตียน เสรีนิยม ผู้หญิง มังสวิรัติ นักวิ่งระยะไกล นักประวัติศาสตร์ ครูในโรงเรียน นักประพันธ์ นักสตรีนิยม คนรักคนต่างเพศ ผู้เคารพสิทธิเกย์และเลสเบียน คนชอบดูละคร นักกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม แฟนเทนนิส นักดนตรีแจ๊ส และเป็นผู้ที่ผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับความเชื่อที่ว่า มีสิ่งมีชีวิตนอกโลกที่เฉลียวฉลาด”

สถาบันพระปกเกล้า
120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8186

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตที่ 23/2553
ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ

เหตุที่ขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- ☐ 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- ☐ 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- ☐ 3. ไม่ยอมรับ
- ☐ 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- ☐ 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- ☐ 6. เลิกกิจการ
- ☐ 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- ☐ 8. อื่นๆ

ลงชื่อ .....

หากท่านใดสนใจรับจดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า กรุณาส่งจดหมายระบุชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์มาตามที่อยู่ด้านบนนี้หรือ E-mail : kpi_newsletter@kpi.ac.th และ Facebook : สถาบันพระปกเกล้า